

Milli Mətbuat 150: "Konstitusiya və Suverenlik İli" qələmi ilə döyüşənlərin gözü ilə...

150 yaşlı milli mətbuatımızın yetişdirdiyi yüzrlər mətbuat adamının qələmini qılınca çevirib döyüşdü, xələflərinin hətta şəhidliyinə, qaziliyinə şahid olduğu 30 ildən danışmaq istəyirəm. 1990-cı illərin siyasi-iqtisadi çaxnaşma və böhranının dalğalarında itən gəncliyin nümayəndəsi, 30 ilin acılı-şirinli anlarını yaşayanlardan biri kimi... Bunun üçün nə arxivlərə yol almağa, nə tarix kitablarını vərəqləməyə, nə də hər hansı araşdırmanı aparmağa ehtiyac yoxdur. Çünki hər bir hadisənin içərisində var idik...

Milli mətbuatımız keşməkeşli, lakin əzmkar və tarixi yollarla 1990-cı illərin əvvəllərinə çatanda 115 yaşı vardı və bu yaşda artıq məxsus olduğu dövlətlə birlikdə 4-cü siyasi dövrə daxil olurdu: çarizm, cümhuriyyət, sosializm və yenidən qədəm qoymağa olduğu müstəqillik. Həsən bəy Zərdabi çarizm ilə iradə döyüşünə çıxıb yaratmışdı "Əkinçi"ni. Özü və ailəsi təhdidlərlə üzləşsə də, hər an həyatları təhlükə qarşısında olsa da, qələmi qılinc ola bilmişdi. Siyasi çağırışlarını "əkinçilikdən bəhs edəcək", - deyər çarizmə təqdim etdiyi, lakin əslində bu ad altında yaşama haqqı verdiyi bir məcmu ilə xalqın maarifpərvər övladlarına, onların vasitəsilə də soydaşlarına çatdırı bilmişdi. Bununla da milli mətbuatın əsasını qoymuşdu. 115 il ərzində tarixi bir yol keçə də bilmişdi: cümhuriyyəti görmüşdü, qələmdaşları ilə 70 il sovet imperiyası mənəşində inləyən Azərbaycanın gizli-aşkar azadlıq və müstəqillik mübarizəsinə çevrilə də bilmişdi. Və 90-cı illərin əvvəllərində çətin bir dövrə şahidlik etmək də qisməti olmuşdu...

Bu, başqa dövrlərə bənzəmədi...

Çünki Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etmək üçün maneələrlə dolu bir yola çıxmışdı. Bu yolda torpaq itkisi, namusa, şərəfə, ıffətə ləkə olan işğal olacaqdı. Dışı-dırnağı ilə qurduğu evindən, isti ocağından silah burnunda qovulan, 30 il köçkün həyatının hər üzünü gören minlərlə insan olacaqdı. Gözü önündə atası güllələnən, balası şişə keçirilən, qızının ləkələnən namusunu gözləri ilə gören insanlar olacaqdı... Bu yolda nə qanlar, nə qadalar, nə itkilər, nə şəhidlər, nə göz yaşları, nə qara yaylıq analar, nə belibükük atalar, nə atasız uşaqlar, yarsız qızlar, saçının bir tərəfini qara, bir tərəfini ağ hörən, vaxtsız yaşlaşan gözüyəşli gəlinlər, arzusu Vətən torpağına gömülən gənclər olacaqdı.

Bu yolda 30 illik yurd həsrəti, yalnız yuxularında həyət-bacasında dolaşan insanlar olacaqdı. Həsərdən qəlbi qocalan, ağlamaqdan gözlərinin işığı sönən, "yurdum-yurdum", - deyən, lakin yurduunu görmədən həyatla vidalaşan, qəbri qərib soydaşlarımız olacaqdı.

30 ilin o başında Qarabağ anasının qucağından qoparılaçaq, suverenliyimiz, konstitusiya quruluşumuz pozulaçaqdı. Yenidən qazandığımız müstəqilliklə qaldırdığımız üçrəngli bayrağın dalğasını Qarabağ və Şərqi Zəngəzur heç görməyəcək, bunun üçün düz bir qərindəyək gözləməli olacaqdı. 30 ilin o başında Bakı-Naxçıvan qatarlarının qarşısı düşmən erməni tərəfindən kəsiləcək, maşinistlər döyüləcək, gülləbəran edilən, pəncərələri daşlanan vaqonlardakı sənişinlərin həyatı təhlükə ilə üz-üzə qalacaqdı. Və günlərin bir günü Mehrid-öz əzəli torpağımızda qatar yenə də dayandırılacaq, sənişinlər o zaman Naxçıvanda yaşayan və

çalışan Ulu Öndər Heydər Əliyevin əmi ilə vertolyotlarla Naxçıvana daşınacaqdı. Elə həmin gündən bir daha Bakı-Naxçıvan qatarı dəmir yolu üzərində qərbdən-şərqə, şərqdən qərbə hərəkət etməyəcəkdi. Naxçıvan Muxtar Respublikası qonşuluqdan kənar qonşu tərəfindən blokada salınacaq, blokadanın ilk onilliyi insanları aclıq, səfəlt, təbi qazın, elektrik enerjisinin kəsilməsi ilə yaranan dəhşətlərlə üz-üzə qoyacaqdı. Uşaqlar çörəkədən yana göz yaş tökəcək, insanlar evlərində soyuqdan donacaq, məktəblər bağlanacaq, xəstələr xəstəxanalarda şəfa tapa bilməyəcək, gəncliyimiz çörək və neft növbələrində keçəcəkdi. Nə məktəb illəri, nə tələbəlik, nə nişan, nə toy-bunların hər biri qurduğumuz xəyallardakından xeyli uzaqda olacaqdı... Və bütün bunları Naxçıvanda bir neçə həftə ərzində gözləri ilə görüb qələmə alan, lakin ədalət-sizlik fonunda çalışdığı mətbu orqanda çap etdirə bilməyən və bu səbəbdən vicdan əzabı etirafı ilə Azərbaycana-"Vişka" qəzetinə göndərən "Oqonyok" jurnalının icmalçısı Georgi Roynevin "Nəhayətsiz yol" oçerkinə oxuyacaqdıq...

30 il həm də qələmi ilə döyüşən ordu yaradacaqdı...

İki müharibə yaşanan 30 il silahı ilə döyüşən, siyasi meydanlarda iradə savasına çıxanlarla bərabər, həm də qələmini qılınca çevirən jurnalist ordusu yaradacaqdı. Onlar hadisələrin içərisində ən gözəl siyasətçiyyə, araşdırmaçıya, təhlilçiyyə, tarixçiyyə, xəbərçiyyə çevriləcəkdi. Hadisələri elə qələmə alacaqdılar ki, onun əsasında yeni dövrün tarixi yazılacaqdı...

O qələmlər 20 Yanvardan- sovet itifaqının əldən vermək istəmədiyi Azərbaycana gecə ilə göndərdiyi və yüzrlər insanı qətlə yetirdiyi o müdhiş ordunun vəhşiliyindən yazdı. O qələmlər bir-birinin ardınca işğal olunan torpaqlardan, ocağı sönən, yurdu boş qalan, ölkənin müxtəlif ərazilərinə səpələnən soydaşlarımızdan yazdı. Dünyada analoqu olmayan Xocalı faciəsindən yazdı, 30 ildə bu faciəni dünyaya yaydı, ədalət axtarışına çıxdı. Naxçıvan blokadasından, muxtar diyarın Ulu Öndərin səyi ilə işğaldan yan ötməsindən, insanların yaşamaq uğrunda mübarizəsindən, Naxçıvandan başlanan azadlıq mücadiləsindən yazdı. Vəzifə davası edənlərdən, torpaqları vəzifə kürsüsünə qurban verənlərdən, cəbhədə düşmənin qarşısına ov tufəngi, bel, dırmaqla çıxan zabit və əsgərlərimizin kömək diləyinə səs verməyən hakimiyyətdən yazdı. Bütün bunlara bizim kimi, mətbuatımız da şahid oldu: düz 30 il. Bu 30 il müstəqilliyimizi bərpa etdi, lakin xalqa iki müharibə yaşatdı. Vətəni satanlarla da, Vətəni canından artıq sevənlərlə də tanış etdi bizi.

Qələm həm də qılinc oldu: döyüşdü, qələbə qazandı, Zəfərdən yazdı...

Haqqı vardı, ana südü kimi halal idi Zəfərdən yazmaq. Çünki birinci və ikinci Vətən müharibəsi arasındakı 30 illik zaman kəsiyində gecə-gündüz mücadilə etmişdi. 90-cı illərin iqtisadiyyatı çökmüş Azərbaycanında aylarla əmək haqqı ala bilməsə də, sonrakı uzun illər boyu aşağı əmək haqqı ilə işləsə də, lakin meydandan çəkilmədi qələm sahibləri. Dövlət, dövlətçilik, konstitusiya quruluşu, suverenlik, müstəqilliyin daimiliyi üçün əzmlə mübarizə apardı. 2020-ci ildə 44 günlük İkinci Vətən müharibəsində xalqın ilhamvericisi, cəbhə ilə xalq arasında informasiya bazası oldu. Qara xəbərləri də oldu, şad xəbərləri də. Lakin müharibənin "qanunu" deyilmi bunlar?..

Böyük Zəfərin əldə olunmasında 20 il mübarizə aparan Prezident, Ali Baş Komandan, müzəffər sərkərdənin 44 gündə tez-tez ölkə mətbuatına verdiyi müsahibələrdə iştirak etdi, bu müsahibələri dünya mətbuatına təqdim etdi bu ordu. Sözü, xəbəri, reportajı, açıqlamaları, təhlilləri, oçerk, esseləri, fotoları ilə öz "döyüş" bölgəsində gecəli-gündüzlü çalışdı.

Ali Baş Komandanın qələbə müjdələrini xalqa çatdırdı. İşğaldan azad edilən torpaqlara yollandı, üçrəngli bayrağımızla qovuşan yurdların sevincini qələmə aldı, daşı daş üstündə qalmayan əzəli torpaqlarımıza ermənilərin tutduğu divanı əvvəlki sözünü təsdiqləmək üçün bir daha dünyaya təqdim etdi.

Həm vətəndaş, həm yurddaş, həm jurnalist kimi qürur duydu bu ordu. Çünki 44 günlük müharibə və 2023-cü ilin 20 sentyabrında birgünlük antiterror əməliyyatı ilə Qarabağ və Şərqi Zəngəzur düşməndən azad edildi. Bununla da Azərbaycanın konstitusiyası quruluşu və suverenliyi bərpa olundu. 20 sentyabr təqvimimizdə Dövlət Suverenliyi Günü kimi yer aldı. Hər il həmin gün yenə qələm yazacaq, nəsilərə işğalı və Zəfəri xatırlatmaqla, vətənpərvər gənclərin yetişməsində böyük rol oynayacaq. Budur, 2025-ci il "Konstitusiya və Suverenlik İli" kimi tariximizin səhifəsinə qürurla həkk olur: 90-cı illərin Azərbaycanı ilə bugünkü Azərbaycanın, o hakimiyyətlə, bugünkü, o ordu ilə bu ordunun, Birinci Vətən müharibəsi ilə ikincinin, işğal ilə Zəfərin şahidi olmuş, üstəlik də qələmi ilə bir qərindəyək dövrün salnaməsini yaradanlar daha çox qürur duyur.

Naxçıvanın da yolu açılacaq. Əslində dövlət başçısı Naxçıvanla bağlı 9-cu bəndi 10 noyabr 2020-ci ildə imzalanan üçtərəfli Bəyannaməyə iradəsi gücü ilə saldırmışdı. Lakin Ermənistan nə vaxt öhdəliyinə, sözünə sahib olub ki?..

Dövlətimizin başçısı nəyi nə zaman edəcəyini yaxşı bilir və artıq Zəngəzur dəhlizi yaxın gələcəkdə şərqə qərbi birləşdirən nəhəng magistrala çevriləcək. 270 il sonra Böyük Zəfərlə, müzəffər ordumuza səriştəli sərkərdəliyi ilə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin edən Lider Zəngəzur dəhlizi məsələsinə ABŞ Prezidenti səviyyəsində həll etməyi də bacardı. Qələmi ilə döyüşənlərin bu dəhlizin açılmasında da böyük zəhməti var. Odu ki, gün o gün olsun ki, Zəngəzur dəhlizi ilə qərbdən şərqə, şərqdən qərbə səyahətlərdən xəbərlər, reportajlar yazaq, fotolar paylaşıq. 150 yaşlı sələfimizin xələflərinə, bax, bu, çox yaraşır.

Mətanət Məmmədova